

Yaşayan Dünya Dinleri

Şınası Gündüz (ed.),
DİB Yayınları, Ank. 2007. 605s.

Türkiye’de bu alanla ilgili birikimin bir özeti mahiyetindeki eser, alanında hazırlanmış en geniş kapsamlı Türkçe kaynak niteliğindedir. Medyanın, okuyucuların ve özellikle akademisyenlerin ilgisine mazhar olan eserle ilgili değerlendirme ve eleştiriler memnuniyet vericidir.

İnsanoğluyla birlikte var olan din, dinsel inanç ve değerler tarih boyu her zaman insan hayatında bir şekilde var olmuş, insanın düşüncelerini, tavırlarını, davranışlarını ve diğer insanlara ve çevreye karşı tutumlarını belirleyen önemli bir unsurdur. Dönem dönem çeşitli etkinlik oranına sahip olan dinlerin, 21. yy. da da değişim ve gelişimleri en başat olarak etkileyeceği ön görülmektedir. Dinlerin birbiri ile olan ilişkileri geçmişte olduğu gibi bu gün de toplumsal problemlere veya çözümlerine kaynaklık etmek açısından hep önemli olmuştur. Bu bağlamda yaşayan dinler ve inançlar arasında anlamlı ve olumlu ilişkilerin kurulması hayatîyet arz ederken, bunun doğru bilgi ve salim niyetlerle olması da en az onun kadar önemlidir. Çünkü insanların duyguları ve fiiliyatları bilgilerine bağlı olarak şekillenmektedir.

Dinlerin doğru anlaşılıp değerlendirilmeleri açısından kendi özgün kaynaklarından hareketle araştırılması oldukça önemlidir. Dinlere ilişkin özgün kaynakları kutsal metinler, birincil kaynaklar ve o din mensuplarının bizzat kendi dinlerine ilişkin dile getirdikleri inançlarla, tavır ve davranış kalıpları oluşturur. Ancak bu özgün kaynaklar sayesinde dinlere ilişkin doğru bir bilgilendirme söz konusu olacak, dinlere ve din mensuplarına yönelik spekülasyonlar ve önyargılar, yerini tanıma ve anlamaya bırakacaktır. Bu sayede farklılıkların tanınması; farklı hakikat anlayışlarının bilinip anlaşılmasını ve daha sağlıklı zeminlerde tartışılmasını da sağlayacaktır. Bütün bunlar aslında insanın ve onun oluşturduğu kültürel değerlerin daha iyi tanınmasına yardımcı olacaktır. Zira insanları ve insanların tavır ve davranışlarını yönlendiren inanç ve düşüncelerin bilinmesi,

KİTAP TANITIMI

Ele alınan konular işlenirken mümkün olduğunca sade dil ve akıcı bir üslubun kullanımına dikkat edilmiş, en karmaşık teolojik konuların bile kolay anlaşılabilir şekilde sunulmasına önem verilmiştir. Bu üslup içerisinde bilimsel hassasiyet ve nesnellik ölçütlerinden de taviz verilmemiştir.

daha iyi anlaşılmalı ve doğru-anımlı ilişkilerin kurulmasını sağlayacaktır.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından prestij eserler kategorisinde yayımlanan “Yaşayan Dünya Dinleri” isimli eser, dinlerin özgün kaynaklarından hareketle tanınip anlaşılmasına katkıda bulunmak amacıyla kaleme alınmıştır. Bu alanda var olan boşluğu dolduracağı düşünülen eser, alanlarında uzman araştırmacıların katkılarıyla hazırlanmış olup, her araştırmacı kendi uzmanlığına yönelik bölümü ya da kısmı kaleme almıştır. Kitapta başta İslâm, Hıristiyanlık, Yahudilik ve Budizm olmak üzere, günümüzde de yaygın olan dinsel geleneklere, Maniheizm ve eski Arap dinleri gibi günümüzde müntesibi kalmamakla birlikte, çeşitli Ortadoğu inançlarının anlaşılmasına katkıda bulunmayı sürdüren inanç sistemleri konu edilmiştir. Bu çalışmayla dinî farklılıkların daha iyi tanınip anlaşılması ve dinlere yönelik yanlış algılamaların giderilmesi amaçlanmıştır. Kuşkusuz dinlerin daha iyi ve doğru tanınması, insanların hem kendi inanç ve değerlerini daha iyi kavramaları sonucunu doğuracak hem de farklılıkları öğrenmek, insanların onlara karşı sahip oldukları/olabilecekleri önyargıları bir tarafa bırakmalarını sağlayacaktır. Dolayısıyla farklılıklar arasındaki barış

ve saygı ortamının gelişmesine katkıda bulunacaktır.

“Yaşayan Dünya Dinleri” kitabı, Avrupa Birliği sürecindeki ülkemizin din konusundaki en üst düzey kurumu olan Türkiye’de Diyanet İşleri Başkanlığı nezdinde hazırlanan bir projenin sonucudur. Bu proje ile hem yurt içinde hem de yurt dışındaki vatandaşlarımıza doğru rehberlik etmek amacıyla dünya dinlerinin kendi kaynaklarından tanıtılması hedeflenmiştir. Burada söz konusu dinler; inanç felsefeleriyle, ibadet şekilleriyle ve ritüelleriyle İslâm ile kıyaslanmadan, olduğu gibi ele alınmaktadır. Projenin entelektüel amacı ise, herhangi bir tavır geliştirmeye değil, dinler hakkında doğrudan bilgilendirmeye yöneliktir.

Ele alınan konular işlenirken mümkün olduğunca sade dil ve akıcı bir üslubun kullanımına dikkat edilmiş, en karmaşık teolojik konuların bile kolay anlaşılabilir şekilde sunulmasına önem verilmiştir. Bu üslup içerisinde bilimsel hassasiyet ve nesnellik ölçütlerinden de taviz verilmemiştir.

Genel koordinatörlüğünü Prof. Dr. Mehmet Görmez ve editörlüğünü Prof. Dr. Şinasi Gündüz’ün yaptığı eser içindkiler, giriş kısmından sonra on yedi ana bölüm, kronolojik tablo, kaynakça, kavramlar sözlüğü ve dizinden oluşmaktadır.

Her dinin ayrı bir bölüm hâlinde ele alındığı eser, 18 farklı yazarın kaleminden çıkmış olmasına rağmen üslupta birlikliğin başarılı bir şekilde sağlanmış olması, bir editörlük başarısı olarak değerlendirilmelidir.

Prof. Dr. Gündüz’ün kaleme aldığı I. Bölüm’de dinlerin insan hayatındaki yeri ve önemi, dinin anlam ve değeri, dinler, mezhepler ve kültürler, dinlerin tasnifi, çeşitli tanrı düşünceleri konularında temel bilgiler verilmektedir. Gündüz 2. Bölüm’de İslâm konusunu ele almaktadır. Bu bölümde İslâm’ın temel özellikleri, Kur’an’ın tarihsel süreci ve içeriği, Hz. Muhammed (s.a.s.), Mekke ve Medine dönemi, İslâm’ın yayılışı, mezheplerin doğuşu, tasavvufi hareketler, İslâm’ın temel inanç esasları, İslâm’ın ibadet anlayışı ve temel ibadetler, İslâm ahlâkı, İslâm’ın diğer dinlere bakışı, temel kurumları ve toplumsal yapısı konuları incelenmiştir.

Eserin en geniş kısmını oluşturan 3. Bölüm’ün ana konusunu Hıristiyanlık oluşturmaktadır. Bu bölüm Doç. Dr. Mahmut Aydın, Doç. Dr. Mehmet Katar, Dr. Hakan Olgun, Doç. Dr. Bülent Şenay, Doç. Dr. Kadir Albayrak, Prof. Dr. Şinasi Gündüz, Prof. Dr. Ali Rafet Özkan, Dr. Mustafa Bıyık, Yard. Doç. Dr. Şevket Yavuz’un, özellikle kendi uzmanlık alanlarına ilişkin yazılarından oluşmaktadır.

Bu bölümde Hıristiyanlığın tarihsel gelişimi ve teolojik içeriği irdelenmiştir. Hıristiyanlığın temel kaynakları ve öğretileri, kutsal kitapları, İsa-Mesih anlayışı, Pavlus doktrini, Hıristiyanlığın yayılışı, ilk dönem Hıristiyanlık ve bünyesinde yaşanan

teolojik tartışmalar, inanç esasları, sakramentleri, başlıca kiliseleri ve bunlara bağlı gelişen mezhepler ve Hıristiyan misyonerliği gibi konular, bu bölümde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Yahudilik konusu 4. Bölüm'de Prof. Dr. Baki Adam ve Dr. Salime Leyla Gürkan tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde Yahudiliğin tarihsel gelişimi, Hz. Musa ve On Emir, Hz. Musa sonrası İsrailoğulları, Ezra ve Yahudiliğe katkıları, Hz. İsa dönemi Yahudi mezhepleri, Hıristiyanlık sonrası dönemde Yahudilik, Yahudiliğin kutsal metinleri, seçilmişlik, kutsal toprak ve mabet geleneği, Yahudiliğin inanç ve ibadet anlayışları, Yahudi olmayanların durumu, toplumsal kuralları, örf ve âdetleri, günümüz Yahudiliği, Yahudi mistisizmi, Siyonizm, Sabatçılık ve Anadolu Yahudileri ve Türkiye Yahudileri konuları ele alınmıştır.

5. Bölüm Doç. Dr. Ali İhsan Yitik tarafından kaleme alınan Hinduizm konusunu içermektedir. Ariler ve dinleri, bir alt kimlik olarak Hinduizm ve tarihsel gelişimi, Hinduizm'deki çeşitlilik, kutsal metinler, ibadet, mezhepler ve günümüzde Hinduizm konuları ele alınmıştır.

6. Bölüm'ün konusu olan Budizm, Doç. Dr. Ali İhsan Yitik ve Yard. Doç. Dr. Şevket Yavuz tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde Budizm'in tarihsel gelişimi, temel öğretileri, Budizm'in hayatı ve reformları, Budizm'in yayılışı, kutsal metinler, temel inanç ve ibadetleri, mezhepleri konu edinilmiştir.

7. Bölüm'de Doç. Dr. Ali İhsan Yitik'in ele aldığı Caynizm'in tarihsel gelişimi, kutsal

metinleri, temel öğretileri ve ibadetleri boyutuyla irdelenmiştir.

8. Bölüm'ün konusunu Sihizm oluşturmaktadır. Bölümün yazarı Prof. Dr. Gündüz Gru Nanak ve Sihizm'in tarihsel gelişimi, temel öğretileri, Adi Granth (kutsal metinleri), ibadet anlayışları ve Sih geleneğinin toplumsal yapı konularını ele almıştır.

Prof. Dr. Ahmet Güç tarafından kaleme alınan 9. Bölüm'de Konfüçyanizm, Konfüçyüs, Çin ulusal kimliği, Konfüçyanizm'in temel inançları, ibadetleri, kutsal metinleri, ahlâkî prensipleri işlenmiştir. Taoizm, Lao Tsu, temel inanç esasları, ibadetleri ve kutsal metinleri, 10. Bölüm'de yine Prof. Dr. Güç tarafından kaleme alınmıştır.

11. Bölüm Batı'da ortaya çıkan yeni dinî akımlar adını taşımaktadır. Doç. Dr. Mehmet Katar tarafından Yahova Şahitleri, Charles Rusell ve akımın tarihsel gelişimi, inanç ve ibadet anlayışları ve kurumsal yapıları kaleme alınmıştır. Bu bölümde Prof. Dr. Yasin Aktay Mormonlar, Joseph Smith ve Mormon Kitabı, temel öğretileri, cemaat yapılanması ve ibadet konularını; Dr. Mustafa Bıyık Moonculuk'ta Sun Myung Moon, temel öğretileri ve uygulamaları, cemaat yapılanması ve etkinlikleri konularını; Prof. Dr. Ekrem Sarıkcıoğlu, Sayentoloji Kilisesi, Ron Hubbard, temel öğretileri, Dianetikler; Prof. Dr. Güç, Satanizm, Anton Szander-LaVey, temel özellikleri, belli başlı satanist gruplar, şeytana tapınma ayini (Black Mass), Satanik semboller ve Doç. Dr. Cafer Sadık

Yaran, Hümanizm ve Postmodernizmin Din Anlayışı konularını kaleme almışlardır.

Prof. Dr. Mustafa Öz, 12. Bölüm'de İslâm dünyasında ortaya çıkan senkretik akımlardan Babilik, Bahailik, Kadiyanilik konularını işlemiştir.

Prof. Dr. Gündüz, 13. 14. ve 15. bölümlerde Sabilik, Maniheizm ve Mecusilik'i kaleme almıştır.

Prof. Dr. Harun Güngör'ün 16. Bölüm'de kaleme aldığı Eski Türk Dini başlığı altında temel inanç esasları, temel ibadetleri, Şamanlar ve Şamanizm konuları irdelenmiştir.

İslâm Öncesi Arap Dini, Prof. Dr. Gündüz tarafından 17. Bölümde kaleme alınmıştır.

Eserin sonunda dinlerle alakalı olarak, M.Ö. 1500-1000 yıllarından Hint Kutsal Metinlerinden Vedaların derlenişinden başlayarak, M.S. 1966 yılında Dünya Budist Sangha Konsil'i'ne kadar genel hatlarıyla kronolojik tablo hâlinde dinlerin tarihsel gelişimi sunulmaktadır. Ayrıca eserin sonunda bütün bölümlerin ortak kaynakçası verilmektedir.

Türkiye'de bu alanla ilgili birikimin bir özeti mahiyetindeki eser, alanında hazırlanmış en geniş kapsamlı Türkçe kaynak niteliğindedir. Medyanın, okuyucuların ve özellikle akademisyenlerin ilgisine mazhar olan eserle ilgili değerlendirme ve eleştiriler memnuniyet vericidir. Çünkü mükemmellik arayışı sürecinde bu eleştirel katkılar belirleyici etkenlerden olmaktadır.

İnsanlığı aydınlatma yönünde atılan her adım anlamlıdır. Emeği geçen herkesten Allah razı olsun.